

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie zewnętrznego wymiaru odnowionej strategii lizbońskiej

(opinia z inicjatywy własnej)

(2010/C 128/08)

Sprawozdawca generalny: Luca JAHIER

Dnia 26 lutego 2009 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

zewnętrznego wymiaru odnowionej strategii lizbońskiej.

Prezydium Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powierzyło przygotowanie opinii w tej sprawie Sekcji ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej (Centrum Monitorowania Strategii Lizbońskiej).

Mając na względzie pilny charakter prac, na 457. sesji plenarnej w dniach 4-5 listopada 2009 r. (posiedzenie z 4 listopada) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyznaczył Lukę JAHIERA na sprawozdawcę generalnego oraz stosunkiem głosów 177 do 1 – 7 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Strategia lizbońska na rzecz wzrostu i zatrudnienia jest przedmiotem poważnego przeglądu w perspektywie kolejnego dziesięciolecia, który obejmuje również refleksję nad wymiarem zewnętrznym.

1.2. Europa rozwija się przede wszystkim dzięki swemu otwarciu na świat. Wynikają stąd korzyści nie tylko gospodarcze, ale także związane z wymianą kulturalną i wiedzą o świecie oraz z międzynarodowym uznaniem wartości europejskich. UE jest w skali światowej największym eksporterem i importerem towarów i usług, drugim źródłem i odbiorcą bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz głównym dostawcą pomocy, a ponadto używa drugiej waluty międzynarodowej. Zatem w jej interesie geostrategicznym jest rozwijanie strategii zewnętrznej sprzyjającej promowaniu i ochronie interesów jej 500 milionów mieszkańców oraz odpowiadającej jej zadaniom w walce z problemami globalnymi i w określaniu wysokich standardów zarządzania globalizacją.

1.3. Poszukiwanie ambitnego, wyważonego i sprawiedliwego porozumienia wielostronnego w sprawie większej liberalizacji handlu oraz stopniowe otwarcie rynków w określonych ramach regulacyjnych były priorytetem minionego dziesięciolecia. Z odnowioną strategią lizbońską wiązała się szczególnie inicjatywa „Global Europe” z 2007 r.

1.4. Wyzwania związane z pojawieniem się nowych mocarstw globalnych oraz z międzynarodowym kryzysem finansowym i gospodarczym jasno dowodzą nowego charakteru geopolitycznego globalizacji, a zatem także konieczności wyposażenia Europy w odnowioną całościową strategię zewnętrzną, bardziej spójną i zdecydowaną. Europa potrzebuje nowej wizji swej globalnej roli, która uwzględni, z jednej strony, realia geostrategiczne jej sytuacji historyczno-geograficznej, bezpieczeństwa dostaw surowców i energii oraz rozwoju nowych, dotąd biednych rynków, a z drugiej strony możliwości w zakresie walki z problemami globalnymi, takimi jak bezpieczeństwo, zmiany klimatu, ubóstwo i migracje międzynarodowe, i która pozwoli rozwijać pozytywne wartości związane ze społeczną gospodarką rynkową, które skądinąd spotykają się z dużym zainteresowaniem na całym świecie.

1.5. Odpowiedni plan działania UE powinien mieć na celu budowanie i rozwijanie pozycji i roli Europy w nowym kontekście globalizacji:

- rozwijając poszczególne kierunki polityki zewnętrznej UE oraz aspekty zewnętrzne innych kierunków polityki zgodnie z podejściem strukturalnym, wzmacniając ich całościową spójność i zwiększając jedność działania państw członkowskich;
- zapewniając zrównoważone otwarcie rynków dzięki zakończeniu rundy dauhańskiej i zorganizowanemu dialogowi z uprzywilejowanymi partnerami;
- zwiększając rolę UE jako międzynarodowego podmiotu określającego standardy i prowadząc dalej politykę międzynarodową opartą na promowaniu praw;
- umacniając międzynarodowy wymiar euro;
- uznając za celowe utworzenie uprzywilejowanej szerokiej strefy rozwoju i wzrostu gospodarczego, którą można by określić jako „Eurafryka: sojusz na rzecz wzajemnego postępu”, z uwzględnieniem szybkiego ukończenia rozszerzenia UE, polityki sąsiedztwa, Unii dla Śródziemnomorza i wzmocnionego partnerstwa z Afryką.

1.6. Widoczność i spójność wspomnianego planu działania UE będą większe, jeżeli będzie on stopniowo rozwijany w szerszym kontekście polityki zewnętrznej, tak jak przewiduje Unia Europejska.

1.7. Aby zapewnić odpowiedni rozwój i szeroki konsensus polityczny dla tej wizji własnej strategii zewnętrznej, wymagającej zaangażowania i zdecydowania, UE potrzebuje znacznego wzmocnienia roli partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, tak w społeczeństwie europejskim, jak i w krajach trzecich.

1.8. EKES posiada wszystkie niezbędne instrumenty, by odgrywać coraz istotniejszą rolę w umacnianiu i rozwijaniu opartych na uczestnictwie systemów monitorowania i aktywnego włączenia do działań społeczeństwa obywatelskiego w niemal wszystkich regionach świata. Ponadto aspekt ten jest charakterystyczny dla europejskiego modelu społecznego, spotykającego się z uznaniem na całym świecie.

2. Wstęp

2.1. Obecnie Europa jest największą światową potęgą gospodarczą, zintegrowanym rynkiem liczącym 500 milionów mieszkańców oraz nieporównywalną z innymi potęgą handlową, posługującą się drugą walutą na świecie. Tworzenie perspektywy win-win (wzajemnie korzystnych interesów) w systemie stosunków międzynarodowych oznacza dla UE nie tylko przyjęcie na siebie odpowiedzialności wynikającej z jej rangi, lecz także zapewnienie rozwoju swoich interesów ekonomicznych i geostrategicznych poza własnym obszarem, są one bowiem niezbędne dla powodzenia unijnego modelu gospodarczego, który jest najbardziej otwartym i zawierającym najwyższe standardy społeczne i środowiskowe modelem na świecie.

2.2. **By zapewnić sobie trwały wzrost, wysokiej jakości zatrudnienie i zrównoważony rozwój**, czyli osiągnąć cele strategii lizbońskiej, coraz bardziej konieczne jest wzmocnienie przez UE strategii zewnętrznej.

2.3. Po przyjęciu agendy lizbońskiej w 2000 r. i przeprowadzeniu jej przeglądu w 2005 r., dopiero w 2007 r. uwzględniono kwestię wymiaru zewnętrznego. W konkluzjach Rady Europejskiej z wiosny 2008 r. czytamy: „[...] UE powinna zatem kontynuować swe starania, by wpływać na proces globalizacji przez wzmocnienie zewnętrznego wymiaru odnowionej strategii lizbońskiej (1)”.

2.4. W konkluzjach podkreślono następujące obszary priorytetowe:

- promowanie wolnego handlu i otwartości, a także odgrywanie nadal nadrzędnej roli w tych działaniach;
- poprawa wielostronnego systemu wymiany handlowej poprzez dalsze dążenie do osiągnięcia ambitnego, wyważonego i kompleksowego porozumienia w ramach dauhańskiej rundy rozwojowej;
- zawieranie ambitnych umów dwustronnych z ważnymi partnerami handlowymi oraz dalsze przyspieszenie działań na rzecz integracji z państwami sąsiadującymi i kandydującymi do członkostwa poprzez utworzenie wspólnej przestrzeni gospodarczej;
- gwarantowanie pewnego dostępu do nośników energii i do strategicznych surowców;
- wzmocnianie istniejących stosunków gospodarczych i rozwijanie przynoszących wzajemne korzyści partnerstw strategicznych ze wschodzącymi potęgami gospodarczymi w warunkach uczciwej konkurencji;

- wspieranie współpracy w zakresie prawa, zbliżania norm i równoważności przepisów, a także zwiększanie skuteczności systemu ochrony własności intelektualnej przed podrobieniem.

2.5. Ostatnia debata na temat instrumentów działań zewnętrznych UE przewiduje (2):

- **szersze podejście w działaniach zewnętrznych UE**, zgodnie z którym WPZiB, handel i polityka współpracy wiązałyby się z nadaniem większego znaczenia zewnętrznemu wymiarowi polityki wewnętrznej UE (3);
- nową generację **europejskich programów w zakresie współpracy i rozwoju**, opartych na „Konsensusie europejskim” (4) i partnerstwie strategicznym między Unią Europejską a Afryką z listopada 2007 r. (5);
- nowe podejście w **polityce handlowej**, w którym podkreśla się również znaczenie negocjacji dwustronnych i regionalnych.

3. Wymiar zewnętrzny, który już istnieje ...

3.1. **Dążenie do ambitnego, wyważonego i sprawiedliwego porozumienia wielostronnego w sprawie większej liberalizacji handlu** oraz stopniowe otwarcie rynków w celu poszerzenia obszarów konkurencji dla przedsiębiorstw europejskich, a tym samym stworzenie nowych możliwości wzrostu i rozwoju, były priorytetami ostatniego dziesięciolecia.

3.2. WTO zostało uznane za punkt oparcia dla rozwoju handlu w ramach uregulowanego systemu i stosunków wielostronnych. **Dauhańska agenda** rozwoju była istotnym priorytetem Komisji.

3.3. Trudności związane z negocjacjami dauhańskimi, a zwłaszcza impas, do którego w nich doszło w lipcu 2006 r., popchnęły UE do – zatwierdzonej przez Radę UE w kwietniu 2007 r. – istotnej zmiany komunikatu Komisji „Globalny wymiar Europy – Konkurowanie na światowym rynku” (6).

3.4. Zaproponowana strategia, powiązana z odnowioną strategią lizbońską z roku 2005, podkreśla i wzmacnia ogólny cel dotyczący coraz bardziej globalnej i zintegrowanej zewnętrznej polityki handlowej, ukierunkowanej tyleż na przyciągnięcie nowych inwestycji i partnerstw, co na zapewnienie coraz bardziej otwartych rynków na całym świecie. Obok klasycznego i priorytetowego instrumentu negocjacji wielostronnych, przewiduje ona nową generację dwustronnych i regionalnych umów (7), dążąc w dalszym ciągu do wyeliminowania barier pozataryfowych i prawnych oraz do stopniowego osiągnięcia znacznej zbieżności przepisów.

(2) Mario João Rodrigues, „Europe, Globalisation and the Lisbon Agenda”, Institute for Strategic and International Studies, 2009.

(3) COM(2006) 278 wersja ostateczna i COM(2007) 581 wersja ostateczna.

(4) COM(2005) 311 wersja ostateczna.

(5) Dz.U. C 77 z 31.3.2009, s. 148.

(6) COM(2006) 567 wersja ostateczna.

(7) Te ostatnie zostały już przewidziane w ramach zawartej z krajami AKP umowy z Kotonu, z myślą o realizacji sześciu regionalnych umów o partnerstwie gospodarczym.

(1) Punkt 12 konkluzji prezydencji (13-14 marca 2008 r.).

3.5. W komunikacie w sprawie zewnętrznego wymiaru strategii lizbońskiej z grudnia 2008 r. ⁽⁸⁾ Komisja w końcu nakreśliła cel, którym jest zakończenie wielostronnych negocjacji handlowych oraz wspieranie współpracy w dziedzinie prawodawstwa i partnerstwa w celu uzyskania dostępu do rynków.

3.6. EKES wypowiedział się w tej sprawie w dwóch opiniach ⁽⁹⁾, podkreślając że:

- zakończenie cyklu dauhańskiego pozostaje strategicznym priorytetem; umowy dwustronne zawierane w tych ramach mogą wносить wartość dodaną,
- należy zwrócić większą uwagę na skutki otwarcia rynków dla konkretnych obszarów i społeczności, a zatem należy przywiązywać większą wagę do sprawiedliwości społecznej i propagowania godnej pracy,
- w stosunkach dwustronnych należy ponadto uwzględnić inne, coraz bardziej zyskujące na znaczeniu aspekty stosunków międzynarodowych, takie jak kwestie dotyczące ekologii, energetyki, kultury, migracji i sprawowania rządów w skali światowej.

4. ... jednak wciąż zdecydowanie nie wystarcza

4.1. Nowe wyzwania

4.1.1. UE jest zmuszona stawić czoła nowym wyzwaniom:

- rosnącej konkurencji ze strony krajów wschodzących i wzrostowi azjatyckich potęg globalnych;
- zmianom klimatu i kwestiom zaopatrzenia w energię;
- skutkom rozszerzenia Unii do 27 członków – dla niej samej i dla jej sąsiadów;
- powrotowi kryzysu żywnościowego;
- odczuwaniu coraz bardziej zaznaczającego się geopolitycznego charakteru globalizacji, już wyraźnie wykraczającej poza sam wymiar gospodarczy;
- wreszcie wybuchowi międzynarodowego kryzysu finansowego i gospodarczego.

4.1.2. Wyzwania te pociągają za sobą **konieczność wypracowania bardziej spójnej i znaczącej strategii zewnętrznej** w celu niwelowania pogłębiającej się rozbieżności między znaczeniem gospodarczym Unii Europejskiej a jej ciągle zbyt słabym oddziaływaniem na złożone i coraz bardziej rozpowszechniające się procesy globalizacji. UE musi jednocześnie bronić własnych interesów i obszaru uznawanych wartości.

⁽⁸⁾ COM(2008) 874 wersja ostateczna.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 175 z 27.7.2007, s. 57, Dz.U. C 211 z 19.8.2008, s. 82.

4.1.3. Skutki światowego kryzysu finansowego i gospodarczego odczuwane będą z całą pewnością jeszcze długo po 2010 roku. Waga kwestii międzynarodowej i sposoby wnoszenia wkładu w nadanie jej określonego kierunku będą miały decydujące znaczenie dla wszelkiej przyszłej strategii na rzecz wzrostu i zatrudnienia w dowolnym regionie świata. **Sam sposób, w jaki każdy region się określi w ramach tego procesu, będzie kluczowy dla przyszłości tegoż regionu, jak i dla przyszłości wszystkich.** Odnosi się to przede wszystkim do Europy, gdyż jest ona najbardziej otwartym obszarem gospodarczym na świecie, a więc także bardziej niż inne zależnym od importu i eksportu.

4.1.4. Ze względu na trwający obecnie kryzys zdezaktualizował się **postulat międzynarodowego podziału pracy**, zgodnie z którym w największych gospodarkach wschodzących prowadzona miała być produkcja podstawowa lub działalność wytwórcza, a konkurencja opierać się miała na kosztach, tym samym zaś jedynie państwa europejskie i inne główne państwa rozwinięte koncentrować się miały na działalności o wysokiej wartości dodanej, opartej na badaniach naukowych, innowacji, usługach i wykwalifikowanej sile roboczej.

4.1.5. Niedawna dynamika rozwoju gospodarczego państw BRIC (Brazylia, Rosji, Indii i Chin), jak np. wzrost liczby patentów, znaczenie europejskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ), a także wzrost skierowanych do Unii Europejskiej BIZ pochodzących z państw wschodzących oraz umocnienie się państwowych funduszy majątkowych, pochodzących w całości spoza obszaru OECD, to wszystko sygnały szybkich zmian w strukturze gospodarki światowej, którym Europa musi odpowiednio stawić czoła.

4.1.6. Z kolei obserwowany ostatnio w innych częściach świata rozwój platform również ukierunkowanych na innowacje i wiedzę jest dla nas sygnałem, że drogi wyjścia z kryzysu gospodarczego mogą w przyszłości doprowadzić do powstania bardziej złożonej sytuacji, opartej na blokach regionalnych o wysokim stopniu integracji i większej wzajemnej konkurencyjności; wewnątrz każdego z nich mogą pojawić się nowe formy podziału pracy i dysproporcji społeczno-gospodarczych.

4.2. Nowatorskie, ambitne wyzwania

4.2.1. **UE wielokrotnie pokazała**, że potrafi pokojowymi środkami oraz dzięki instrumentowi negocjowanego konsensusu wywierać wpływ na sytuację na arenie międzynarodowej, na której pojawiają się coraz bardziej różnorodne podmioty i niekiedy przyczyniać się w znaczący sposób do zwiększenia dobrobytu znacznych obszarów na świecie (wystarczy wspomnieć o trzydziestoletniej współpracy UE z państwami AKP i polityce rozszerzenia Unii Europejskiej).

4.2.2. UE wniosła ponadto wkład w budowanie niezwykle złożonych ram w postaci porozumień regionalnych, sektorowych bądź porozumień o kompleksowej współpracy, co miało miejsce w przeszłości w przypadku ram negocjacji w WTO i ma miejsce także dziś w związku z toczącym się w ramach grupy G8/14 i G20 nowym procesem mającym na celu określenie bardziej rygorystycznych ram regulacyjnych i instrumentów dla finansów międzynarodowych, w tym także ponowne zdefiniowanie roli MFW i Banku Światowego.

4.2.3. Dlatego też **ramy refleksji nad wymiarem zewnętrznym**, która początkowo odnosiła się do polityki handlowej, a potem do wyzwań w kwestiach energetyki i klimatu, obejmują obecnie coraz rozleglejsze obszary, takie jak polityka migracyjna i sprawy dotyczące globalizacji w aspekcie społecznym (fundusz dostosowania i podstawowe standardy pracy), ekologicznym (protokół z Kioto, ale także gospodarka zgodna z zasadami rozwoju zrównoważonego), przemysłowym (własność intelektualna, ale i państwowe fundusze majątkowe), politycznym (rozszerzenie UE i polityka sąsiedztwa) i dyplomatycznym. Mowa tu o takich kwestiach, jak rola euro, wpływ WPZiB i EPBiO na wzrost międzynarodowego znaczenia UE, możliwość włączenia do europejskiej strategii bezpieczeństwa także kwestii towarów i interesów mających strategiczne znaczenie dla Europy, jak to już robią inne potęgi gospodarcze świata.

4.2.4. Z powyższego widać wyraźnie, że **jest coraz mniej możliwości włączenia wszystkich tych wymiarów do strategii lizbońskiej**, może to bowiem doprowadzić do jej wynaturzenia.

4.2.5. **Niemniej jednak wymiary te wydają się coraz bardziej istotne** dla zapewnienia pełnej realizacji celów, dla których strategia została przyjęta, tzn. wypracowania europejskiej odpowiedzi na rozwój globalizacji.

4.2.6. Z drugiej strony duża część kierunków polityki zewnętrznej UE oparta jest zasadniczo **na utrwalonych praktykach o wysokim stopniu integracji**, czy będzie to polityka wspólnotowa, czy kierunki polityki prowadzone wspólnie przez UE i państwa członkowskie, a chociaż wciąż jeszcze niedostateczna jest ich koordynacja oraz brakuje jasnej i całościowej wizji strategicznej, to posiadają one niebagatelny potencjał zmian i wpływu, w każdym razie ogólnie większy niż potencjał pojedynczych państw członkowskich i wielu innych obszarów unijnej polityki wewnętrznej.

4.3. *W kierunku odnowionej strategii zewnętrznej Unii Europejskiej*

4.3.1. Należałoby tu raczej mówić o „**zewnętrznym komponentie europejskiej strategii wobec globalizacji po roku 2010**”, ściśle skoordynowanym i zintegrowanym ze składową wewnętrzną, reprezentowaną przez ewolucję obecnej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia, lecz **umocnionym w swej autonomii i wyposażonym w nowe i bardziej rygorystyczne cele strategiczne** ⁽¹⁰⁾.

4.3.2. **Europa potrzebuje nowej wizji swej globalnej roli i odpowiedniego planu działania**, które byłyby na miarę wyzwań XXI wieku i opierałyby się na uznawanym w UE systemie wartości, tak aby można było w zrozumiały sposób informować o nich obywateli i europejskie podmioty, omawiać je z najważniejszymi partnerami na arenie światowej i przedstawiać je na forach międzynarodowych.

4.3.3. Wizja taka, ukierunkowana na postęp i tworzenie dobrych miejsc pracy, zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju i zdolna promować społeczeństwa sprzyjające integracji, otwarte gospodarki i pokojowe relacje, powinna także móc uwzględnić

globalne i długoterminowe podejście. UE powinna w większym stopniu uwzględnić **geostrategiczne dane wiążące się ze swym historyczno-geograficznym usytuowaniem, koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w surowce i energię** ⁽¹¹⁾ oraz **nieuniknionym rozwojem nowych, biednych obecnie rynków**.

4.3.4. Ponadto ważny wkład w rozwój omawianej wizji znaleźć można także w krótkim, acz owocnym dokumencie Komisji Europejskiej, przygotowanym na szczyt odbywający się w Hampton Court w październiku 2007 r., noszącym tytuł: „**Interes Europy: sukces w dobie globalizacji**” ⁽¹²⁾. W tym samym roku także EKES wyraził podobne poglądy ⁽¹³⁾.

4.3.5. Do odnowionej strategii lizbońskiej po 2010 roku należy dołączyć **nowy, mający większą wagę strategiczną zestaw zewnętrznych działań UE, którego zadaniem będzie stworzenie i ukształtowanie miejsca i roli Europy w nowych warunkach globalizacji**.

4.3.6. W tym celu, wzmacniając i poszerzając podstawy wskazane już w konkluzjach Rady z marca 2008 r., należy opracować dokładny plan działania, podzielony według czterech uzupełniających się synergicznie, spójnych poziomów, tak by:

- zagwarantować **zrównoważone otwarcie rynków** i rozwój międzynarodowego handlu towarami i usługami, przy jednoczesnym zapewnieniu **Europie bezpiecznego i zrównoważonego dostępu do zasobów** niezbędnych jej z punktu widzenia strategicznego;
- **pogłębić dialog gospodarczy z wszystkimi najważniejszymi partnerami**, w ramach podejścia multilateralnego, a także **wzmocnić międzynarodową rolę euro**;
- przedstawić UE jako „**międzynarodową potęgę w zakresie uregulowań prawnych**”, promującą podnoszenie standardów w dziedzinie przemysłu, środowiska naturalnego, warunków socjalnych, „godnej pracy”, zamówień publicznych i własności intelektualnej, a zarazem wnieść wkład w opracowywanie nowych reguł dotyczących rynków finansowych i zarządzania gospodarką światową, zarówno na poziomie kontaktów multilateralnych, jak i na szczeblu regionalnym;
- **propagować trzy główne kierunki polityki UE w zakresie rozwoju zewnętrznego**, którymi są: zakończenie procesu rozszerzenia, europejska polityka sąsiedztwa i Unia dla Śródziemnomorza, nowe partnerstwo z Afryką w kontekście AKP, i tym samym zaangażować się w **tworzenie szerokiej strefy uprzywilejowanego rozwoju na rzecz wzajemnego wzrostu gospodarczego, która została już nazwana „Eurafryką”** ⁽¹⁴⁾ i w której celem UE powinno być **odgrywanie głównej roli geostrategicznej**.

⁽¹⁰⁾ Zob. wnioski z prac grupy ekspertów pod kierunkiem Laurenta Cohena-Tanugiego, która sporządziła sprawozdanie przygotowane dla prezydencji francuskiej, urzędującej w drugim półroczu 2008 r. (www.euromonde2015.eu).

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 27 z 3.2.2009, s. 82 i Dz.U. C 277 z 17.11.2009, s. 92 oraz opinia EKES-u w sprawie „Energia i zmiany klimatu jako integralne elementy odnowionej strategii lizbońskiej” (zobacz str. 36 w obecnym Dz.U.).

⁽¹²⁾ COM(2007) 581 wersja ostateczna.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 175 z 27.7.2007, s. 57.

⁽¹⁴⁾ W niedawnym czasie, A. Riccardi, zdobywca Nagrody Karola Wielkiego, Aachen, 21 maja 2009 r.

4.3.7. Takie nadanie znaczenia wymiarowi zewnętrznemu jest znakiem, że **UE zamierza wejść w nową fazę polityczną procesu swego zjednoczenia**, ukierunkowanego na rozwój systemu swych relacji z resztą świata, który pozwoli jej czerpać nową energię i zasoby w celu zapewnienia jak najlepszej realizacji europejskiego modelu społecznej gospodarki rynkowej, a tym samym zagwarantować swoim mieszkańcom przyszłość opartą na postępie w atmosferze pokoju. Jest to **swoista realizacja założeń zawartych w samym głównym zamyśle procesu utworzenia Unii Europejskiej**, w deklaracji Schumana i w preambule traktatu rzymskiego, w których oba te aspekty – wewnętrzny i zewnętrzny – projektu europejskiego były nierozłącznie powiązane i wzmacniały się wzajemnie.

5. Kilka konkretniejszych propozycji

5.1. Większa spójność i bardziej proaktywny charakter kierunków polityki ogólnej

— Działania UE mające na celu reformę systemu wielostronnego i poprawę podstawowych norm w kontekście globalizacji wymagają **dwukierunkowego procesu zapewniania spójności między polityką wewnętrzną a polityką zewnętrzną UE oraz większej koordynacji między Unią Europejską a poszczególnymi państwami członkowskimi**.

— **Promowanie przepisów socjalnych**, negocjacje między partnerami społecznymi oraz powszechne systemy ochrony socjalnej powinny stanowić główny element polityki rozwoju i mandatów negocjacyjnych Unii Europejskiej.

— Wśród priorytetów ogółu działań zewnętrznych Unii Europejskiej powinny figurować rozwój kształcenia i szkoleń, podstawowe normy pracy, rozwój ochrony socjalnej, równość między kobietami i mężczyznami oraz integracja grup znajdujących się w najtrudniejszym położeniu (osób niepełnosprawnych, mniejszości etnicznych itp.).

— UE musi **wywiązać się z podjętych zobowiązań**. Dotyczy to szczególnie celu, którym jest przeznaczenie 0,7 % PKB na pomoc na rzecz rozwoju, oraz wciąż powtarzanego zobowiązania do wykorzystania wyników i narzędzi swego własnego rozwoju na rzecz innych narodów i regionów. Decydujące znaczenie ma zaangażowanie na rzecz ożywienia partnerstwa między Afryką a Unią Europejską.

— **Znaczny wzrost środków** i inwestycji w krajach rozwijających się, w ramach przyszłego **porozumienia kopenhaskiego z grudnia 2009 r.**, może być olbrzymią szansą na wzajemny rozwój i postęp. Nowa strategia lizbońska może w ten sposób stworzyć ramy dla podejmowania decyzji w dziedzinie badań, innowacji, inwestycji i wiedzy, sprzyjających **nowemu „ekologicznemu wzrostowi” w skali globalnej**.

— Konieczne są **ściślejsze monitorowanie i większa przejrzystość negocjacji handlowych**, a także wzmocnienie uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego w systemie stosunków i negocjacji zewnętrznych.

— Unia Europejska powinna **wspierać integrację regionalną** i powinna nadal stanowić wzorcowy przykład dla innych podmiotów. Makroregiony są rzeczywistością, która coraz bardziej się rozszerza i pogłębia, i Europa może i powinna odgrywać istotną rolę także w rozwoju współpracy wewnątrzregionalnej, która obok liberalizacji handlu powinna obejmować współpracę na rzecz rozwoju, dialog polityczny i współpracę w dziedzinie kultury.

— Biorąc pod uwagę **wyzwanie związane z bezpieczeństwem zaopatrzenia w żywność**, a także dążąc do pełnej realizacji podstawowego ludzkiego prawa do zdrowego, bezpiecznego, odpowiedniego i stałego wyżywienia ⁽¹⁵⁾ należy zapewnić przegląd obecnych mandatów negocjacyjnych poprzez uznanie specyfiki produktów rolnych i wprowadzenie odpowiednich środków ochrony odmiennych warunków produkcji oraz poszczególnych rynków, tak by nadać nowy impuls zawieraniu głównych umów handlowych w innych dziedzinach, począwszy od umów o partnerstwie gospodarczym.

— Biorąc pod uwagę **kryterium „potencjału handlowego”**, które łączy stopę wzrostu każdego obszaru z wielkością danych rynków, oprócz umów regionalnych z państwami AKP dobrze byłoby nadać nowy impuls umowom dwustronnym i regionalnym z: Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), Koreą, Indiami, Rosją, Mercosurem oraz państwami Rady Współpracy Zatoki Perskiej.

— **Należy określić szczególny priorytet w odniesieniu do Chin**, zarówno dlatego że UE ma tam istotne interesy ofensywne i defensywne, które stwarzają znaczący margines negocjacyjny, jak i ze względu na ciągły wzrost wzajemnych interakcji oraz złożoną logikę geopolityczną.

— Należy również położyć **większy nacisk na kontakty dwustronne ze Stanami Zjednoczonymi, Japonią i Kanadą**, które zajmują odpowiednio pierwsze, trzecie i ósme miejsce, jeśli chodzi o potencjał handlowy. Należy nadać nowy bodziec ramom współpracy transatlantyckiej w celu zredukowania elementów wywołujących antagonizmy oraz optymalizacji efektów synergii poprzez coraz większą konwergencję działań instytucji i polityki ⁽¹⁶⁾.

— Biorąc pod uwagę możliwe **rozszerzenie strefy UGW** w najbliższych latach, euro mogłoby odgrywać ważniejszą rolę jako silna waluta w systemie globalnym, co wymagać będzie z całą pewnością konsolidacji zasad jednolitej europejskiej reprezentacji w różnych międzynarodowych instytucjach ekonomicznych i finansowych.

5.2. Więcej instrumentów zarządzania i instrumentów dla sektorowych kierunków polityki

— Konieczne jest, by w ramach szerszej zakrojonej podjęcia w działaniach zewnętrznych UE **uwzględnić także wymiar zewnętrzny polityki w zakresie badań naukowych, środowiska naturalnego, kształcenia i zatrudnienia**.

⁽¹⁵⁾ Zob. sprawozdanie specjalnego sprawozdawcy ONZ Oliviera de Schuttera na temat prawa do żywności pt. „Runda dauhańska nie zapewni następnemu kryzysowi żywnościowemu”, 9 marca 2009 r.

⁽¹⁶⁾ Dz.U. C 228 z 22.9.2009, s. 32.

- W obecnym kontekście powinno być możliwe wyraźniejsze wskazanie **wąskiej grupy komisarzy europejskich, która odpowiadałaby konkretnie za kierowanie całokształtem polityki zewnętrznej UE** (polityki w zakresie handlu, rozwoju, migracji, zewnętrznych aspektów polityki konkurencji i rynku wewnętrznego, dyplomacji energetycznej itp.) i mogła wypowiadać się w imieniu UE bardziej jednolitym i wspólnym głosem wobec świata zewnętrznego oraz na głównych forach międzynarodowych. Szybkie wejście w życie traktatu lizbońskiego i nowa rola wysokiego przedstawiciela do spraw wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa mogą zagwarantować pomyślny rozwój w przyszłości.
 - W oczekiwaniu na ziszczenie się perspektywy jednolitej reprezentacji UE na forum głównych instytucji międzynarodowych (Bretton Woods, G8/14 i G20), **państwa członkowskie UE** powinny tworzyć spójniejsze ugrupowania w ramach poszczególnych instytucji czy szczytów, aby **systematycznie koordynować swoje stanowiska i mówić możliwie jednolitym głosem**.
 - Jest sprawą pilną, by UE była reprezentowana wobec świata zewnętrznego przez **wspólne misje handlowe**, dzięki czemu wzmocniona zostałaby strategiczna obecność UE jako całości, zwłaszcza w stosunkach z jej głównymi partnerami handlowymi.
 - UE powinna zwiększyć wsparcie dla procesu umiędzynarodowienia swych przedsiębiorstw, zwłaszcza jeżeli chodzi o ich umiejętność wchodzenia na rynek i dostosowywania się do warunków i dynamiki różnych rynków.
 - UE musi dołożyć starań, by WTO uwzględniło w swoich celach **prawa pracowników, rozwój przemysłu, tworzenie godnych miejsc pracy i wymiar ekologiczny**. Podobnie również międzynarodowe instytucje finansowe powinny dać pierwszeństwo promowaniu godnej pracy i rozwojowi zrównoważonemu.
 - Należy zachęcać europejskie firmy wielonarodowe do tego, by zgodnie z **europejską koncepcją społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw** promowały dialog społeczny w przedsiębiorstwach i sektorach w różnych krajach trzecich, w których działają. Należy eksponować dobre praktyki wdrożone już przez liczne przedsiębiorstwa europejskie na podstawie wytycznych przyjętych przez OECD i opartych na normach socjalnych MOP, jak również wszelkie inicjatywy podjęte przez szerszy krąg podmiotów pozarządowych i podmiotów gospodarki społecznej w zakresie szkolenia, zdrowia i wspierania lepszych warunków życia i pracy.
 - UE powinna wypracować **proaktywną, kompleksową politykę migracyjną, która sprzyjałaby wspólnemu rozwojowi** krajów pochodzenia i krajów przyjmujących imigrantów, przy czym ze szczególną uwagą należałoby potraktować walkę ze zjawiskiem handlu ludźmi, drenaż mózgow oraz kwestię przesyłanych przez imigrantów przekazów pieniężnych, które stanowią dziś znaczące przepływy finansowe ⁽¹⁷⁾.
 - **Coraz większa rola państwowych funduszy majątkowych** w gospodarce światowej, a zatem i dominujące znaczenie państw o gospodarkach wschodzących, z których pochodzą owe fundusze, stanowi niewątpliwie ogromną szansę dla głównych gospodarek rozwiniętych, a także dla ożywienia gospodarki międzynarodowej. Przedstawia jednak także geopolityczne ryzyko utraty dominacji nad sektorami i technologiami o strategicznej wadze dla UE. Jest niezbędne, by UE **określiła własne skoordynowane stanowisko w tej dziedzinie**, opierając się na przepisach obowiązujących traktatów i wynikających z nich zobowiązaniach, ale także na wyrazistszym, wspólnie podzielanym przekonaniu w kwestii obrony „interesu narodowego”, który należy coraz bardziej rozumieć jako „interes europejski”.
 - Należy uwypuklić specyficzne kompetencje **Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii w zakresie stosowanych partnerstw**, szczególnie jeśli chodzi o możliwe rozszerzenie na kraje pozaeuropejskie różnych obszarów współpracy w ramach wspólnot wiedzy i innowacji (sieci doskonałości między instytucjami szkolnictwa wyższego, placówkami badawczymi, przedsiębiorstwami i innymi zainteresowanymi podmiotami).
- 5.3. *Większe zaangażowanie partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego*
- **Na wszelkie sposoby należy wspierać badania naukowe i opracowywanie wspólnych strategii europejskiego społeczeństwa obywatelskiego**, żeby – w dialogu z głównymi partnerami społeczno-gospodarczymi UE – stawiać czoło wyzwaniom oraz wykorzystywać możliwości, jakie niesie z sobą globalizacja. **Nadanie większego znaczenia krajowym RSG i analogicznym instytucjom**, jak też głównym europejskim sieciom i organizacjom partnerów społecznych, zorganizowanemu społeczeństwu obywatelskiemu oraz gospodarce społecznej, może sprzyjać większemu poczuciu współodpowiedzialności za podejmowane działania oraz rozpowszechnianiu dobrych praktyk.
 - **UE powinna wspierać szersze uczestnictwo i dialog z partnerami społecznymi oraz społeczeństwem obywatelskim państw trzecich**, aby zwiększyć widoczność i spójność polityki UE w obszarze handlu, rozwoju i ogólnie stosunków zewnętrznych. Chodzi szczególnie o stworzenie systemów zorganizowanego i stałego dialogu z organizacjami działającymi na poziomie integracji regionalnej i globalnej, co sprzyjałoby także uznaniu reprezentujących zorganizowane społeczeństwo obywatelskie organów doradczych w kontekście umów handlowych i układów o stowarzyszeniu.
 - Wzorcowym rozwiązaniem, które należy promować, jest grupa kontaktowa ds. społeczeństwa obywatelskiego utworzona kilka lat temu przez DG ds. Handlu.

(17) Dz.U. C 120 z 16.5.2008, s. 82 i Dz.U. C 44 z 16.2.2008, s. 91.

- **EKES stopniowo zbudował zorganizowany system relacji** ⁽¹⁸⁾, **który stanowi istotną podstawę** stałego rozwijania – **w dialogu międzyinstytucjonalnym** – czynnego udziału społeczeństwa obywatelskiego z niemal wszystkich rejonów świata. Ponadto Komitet jest przekonany, że **w dziedzinie monitorowania** może odgrywać czynną rolę, jak to już ma miejsce w kilku konkretnych przypadkach, takich jak np. zadania instytucjonalne przewidziane umową z Kotonu z krajami AKP, wspólne komitety konsultacyjne ustanowione z różnymi krajami kandydującymi do członkostwa w UE, praca wykonane w ramach Euromedu i Mercosuru. Dokumentacja, opinie i końcowe deklaracje, powstające co roku jako owoc wielu spotkań organizowanych w ramach tego systemu przez EKES, stanowią **ważne źródło analiz i propozycji demokracji uczestniczącej dla całej gamy stosunków zewnętrznych Unii.**
- Ponadto EKES mógłby również przewidzieć specjalne **seminaria czy innego typu okresowe spotkania w celu konsultacji ze społecznymi i gospodarczymi grupami interesu w zainteresowanych krajach i regionach**, w razie potrzeby w ramach posiedzeń okrągłych stołów lub różnych istniejących form spotkań. Celem byłoby skonfrontowanie różnych strategii przyjętych w poszczególnych obszarach i regionach świata oraz wymiana dobrych praktyk i tym samym przyczynienie się zarówno do lepszego zdefiniowania działań zewnętrznych Unii Europejskiej, jak i do przyszłego rozwoju strategii lizbońskiej po roku 2010, a także do rozwoju strategii poszczególnych partnerów.

Bruksela, 4 listopada 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

⁽¹⁸⁾ Zob. program prac Sekcji Stosunków Zewnętrznych EKES-u: http://eesc.europa.eu/sections/rex/index_fr.asp.